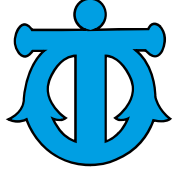

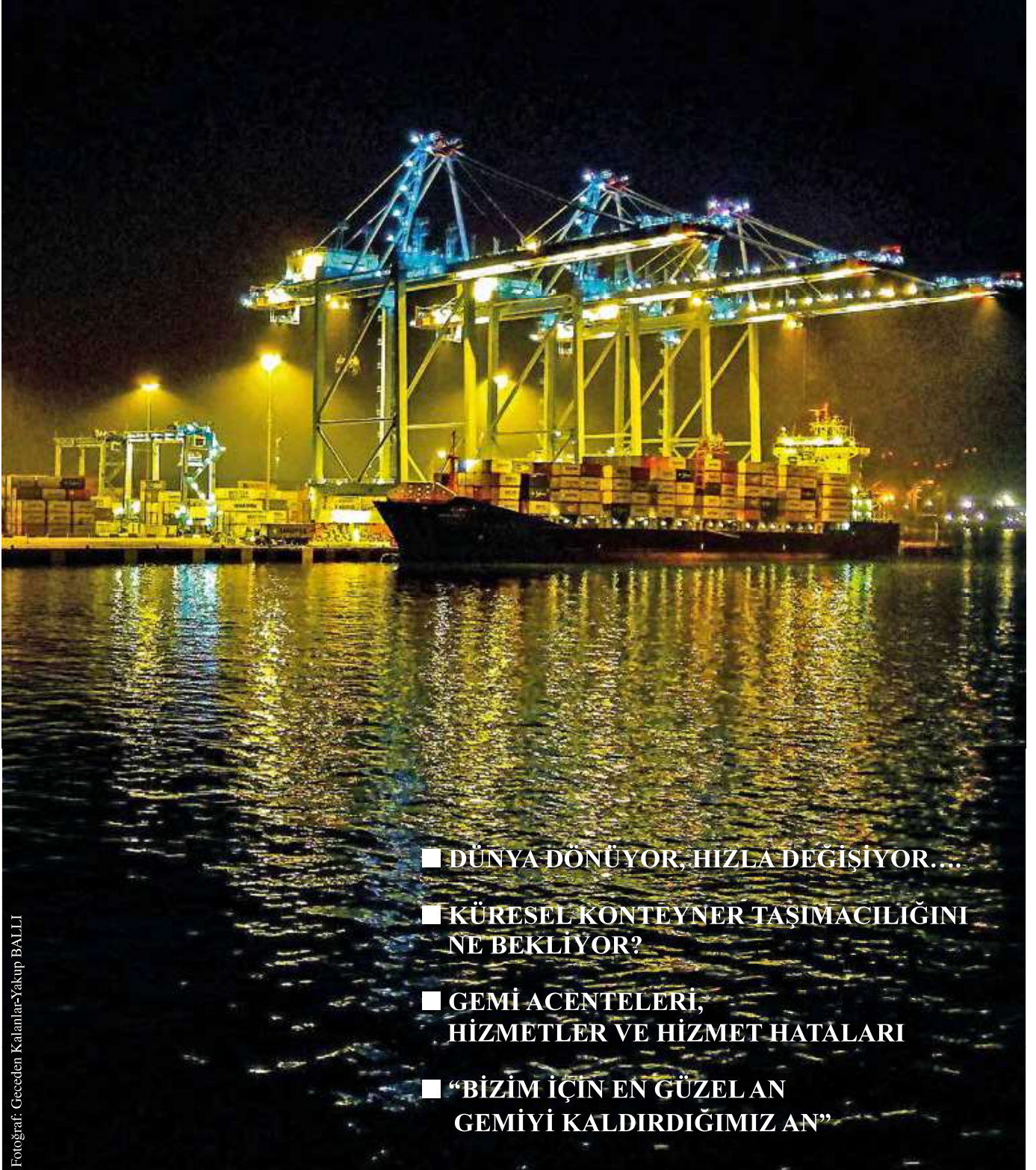
DENİZDEN MERHABA

32. YIL

İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi Dergisidir.

Ocak - Şubat - Mart 2019 • Sayı:21

■ DÜNYA DÖNÜYOR, HIZLA DEĞİŞİYOR...

■ KÜRESEL KONTEYNER TAŞIMACILIĞINI
NE BEKLİYOR?

■ GEMİ ACENTELERİ,
HİZMETLER VE HİZMET HATALARI

■ “BİZİM İÇİN EN GÜZEL AN
GEMİYİ KALDIRDIĞIMIZ AN”

Av. Barış Çalık

GEÇİCİ DEPOLAMA YERLERİNDE TASFİYELİK HALE GELDİKTEN SONRA İMHA EDİLEN EŞYALARIN İMHA MASRAFLARI

Son zamanlarda denizyoluyla ithal edilerek yurda getirilen ve gemiden tahliye edildikten sonra geçici depolama yeri işletmecilerine (liman işletmeleri) tevdi edilen yüklerin süresi içinde gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulmaması nedeniyle bu yüklerin millileştiği ve tasfiyeye tabi tutulduğu, daha sonra bu yüklerin geçici depolama yeri işletmecileri tarafından imha sureti ile tasfiye edilmesini müteakip bazı geçici depolama yeri işletmecilerinin bu

yöndeki imha masraflarından gemi acentelerini ve/veya yükleri taşıyarak liman sahalarına getiren taşıyanları sorumlu tutmaya çalışıldığı ya da ödemiş oldukları imha masraflarını gemi acentelerine veya taşıyanlara rücu etmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Kanımızca liman işletmeleri konumunda olan geçici depolama yeri işletmecilerin bu yöndeki girişimleri ve rücu istekleri hukuka aykırı olmakla, bu yöndeki görüşlerin taşıyanlar ve gemi acenteleri nezdinde de serzeniş

konusu edildiği görülmüştür.

Bilindiği üzere, 4458 sayılı Gümrük Kanunu madde 46/2-(a) bendi uyarınca denizyoluyla yurda getirilen ve geçici depolama işletmecisine tevdi edilen yüklerin 45 gün içinde gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulması gerekmektedir. Bu 45 günlük sürenin madde metnin devamında ifade edildiği üzere, gerekli görülmesi ve yazılı olarak talep edilmesi halinde uzatılması da mümkündür ki uygulamada iki

DENİZ HUKUKU

defaya mahsus olmak üzere 45'er günlük ek süreler verilebilmektedir.

Gümrükçe onaylanmış bir işlem; eşyanın Türkiye'deki yük alıcısı ithalatçısı tarafından bir gümrük rejimine tabi tutulması yani "a) eşyanın ithalinin yapılması, b) eşyanın bir serbest bölgeye girmesi, c) yurt dışına yeniden ihraç edilmesi, d) imhası, e) gümrüğe terk edilmesi" anlamındadır. Eşya gümrüğe sunulduktan sonra, yani gemiden tahliye edilip geçici depolama yeri işletmecisi olan liman idaresine tevdi edildikten sonra gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsündedir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu madde 46/2-(a) uyarınca deniz yoluyla yurda getirilen ve geçici depolama işletmecisine tevdi edilen yükler 45 gün (veya eğer verilmiş ise ek sürelerin) sonunda yük alıcısı ithalatçılar tarafından gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulup buna ilişkin tüm işlemlerin tamamlanmaması haline millileşerek 4458 sayılı Gümrük Kanunu madde 50 uyarınca tasfiyeye tabi tutulmaktadır. Eşyanın tasfiyesi ise "a) İhale yoluyla satış suretiyle, b) Yeniden ihraç amaçlı satış suretiyle, c) Perakende satılmak suretiyle, d) Kamu kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere tahsis edilmek suretiyle, e) İmha suretiyle" icra edilmektedir.

Kaleme almış olduğumuz bu makalenin konusu "Geçici Depolama Yerlerinde Tasfiyelik Hale Geldikten Sonra İmha Edilen Eşyaların İmha Masrafları" olduğundan millileşerek tasfiyelik hale gelen eşya için sadece imha yolu ile tasfiye ile bu yöndeki imhanın masrafları ele alınarak değerlendirilecektir.

Tasfiyelik hale geldikten sonra imhası gereken eşya hakkında imha usul ve esasları 25.06.2013 tarih ve 28688 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Tasfiye Yönetmeliği'nde belirtilmiştir.

Yani tasfiyelik hale geldikten sonra imha edilecek eşya için Gümrük Yönetmeliği düzenlemeleri değil fakat Tasfiye Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır. Nitekim bu keyfiyet de Tasfiye Yönetmeliği madde 63/3 'de ifade edilmektedir. Hangi eşyaların imha edilebileceği de yine Tasfiye Yönetmeliği madde 63 'de ifade edilmektedir. Buna göre mahkemelerce imhasına karar verilen eşya, ekonomik değerini yitiren eşya, sağlığa zararlı olduğu anlaşılan eşya veya diğer yollarla tasfiye edilemeyen eşya imha edilerek tasfiye olunur. Mahkemelerin vermiş olduğu imha kararları dışındaki hallerde eşyanın imhasına gümrük idareleri nezdinde kurulan imha komisyonunca karar verilmektedir ancak değeri 250.000 TL'nin üzerindeki eşyanın imhası hususunda imha komisyonu vasıtası ile ayrıca ilgili Gümrük Bölge Müdürlüğünden onay alınması gerekmektedir. Geçici depolama yeri işletmecilerinde ve gümrük müdürlüklerinin denetim altında bulunan eşyaların imhası gümrük idareleri tarafından yerine getirilmektedir ve imha işlemleri imha komisyonu nezdinde ifa edilmektedir. İleride muhtemele meydana çıkabilecek ihtilaflar ile eşyanın imha edildiğinin belgelenmesi amacıyla da eşyanın imhası aşamasında video kaydı yapılmakta ve imha sonucunda imha tutanağı düzenlenerek imha edilmektedir.

İMHA MASRAFI

Eşyanın imha yolu ile tasfiye edilmesini müteakip örneğin eşyanın imha edilecek yere nakli, eşyanın imha edilmesi vs. gibi bir kısım imha masraflarının doğması muhtemeldir. Yukarıda da ifade edildiği üzere Tasfiye Yönetmeliği madde 62/1 uyarınca geçici depolama yeri işletmecilerinin ve gümrük müdürlüklerinin denetim altında bulunan eşyaların imhası gümrük idareleri tarafından yerine getirilmektedir. İmha masraflarının kimin tarafından ödenmesi gerektiği

ise yine Tasfiye Yönetmeliği madde 63/10 ve madde 63/11 'de belirtilmiştir. Eşyanın imhasına ilişkin masrafları düzenleyen Tasfiye Yönetmeliği madde 63/10 : "İmha giderlerinin eşya sahibinden alınması esastır. Ancak, sahipsiz eşya ile sahibine ulaşılmadığı veya imha giderlerinin eşya sahibince karşılanmadığı durumlarda, muhafaza eden işletmenin eşya sahibine rücu etme hakkı saklı kalmak kaydıyla, giderler işletmeci tarafından karşılanır. İmhanın ivedilikle yapılmasının gerekmesi ve benzeri durumlarda döner sermaye bütçesinden karşılanan imha giderlerinin eşya sahibi veya işletmeciden tahsili için gerekli işlemlere derhal başlanır." hükmüne amirdir. Bu madde metninden açıkça anlaşılacağı üzere imha yoluyla tasfiye edilen eşyaların imha giderlerinin "Eşya Sahibi" tarafından karşılanacağı, eşya sahibinin bulunmadığı ya da bu giderlerin eşya sahibince karşılanmadığı durumlarda imha giderlerinin eşyayı muhafaza eden geçici depolama yeri işletmecisi olan liman işletmeleri tarafından karşılanacağı ve geçici depolama yeri işletmecilerinin karşıladıkları imha giderlerini "Eşya Sahibine" rücu hakkına sahip oldukları düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere hukuken sahip kavramı maliki, sahiplik kavramı da mülkiyeti ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile, bir eşyanın mülkiyeti kimde ise o kişi eşyanın sahibi ve malikidir. Ancak Deniz Ticareti Hukukunda taşıyanlar hiçbir zaman taşıdıkları eşyanın sahibi ve maliki değildirler. Deniz Ticareti Hukukunda taşıyanlar, navlun olarak adlandırılan taşıma ücreti karşılığında bir eşyayı taşımak üzere teslim alıp bu eşyayı tahliye limanına veya kararlaştırılan noktaya kadar taşımak, burada alıcısına teslim etmek ve teslim aldığı andan alıcısına teslim ettiği ana kadar eşyayı korumak yükümlülüğü altına girmektedirler. Ne var ki taşıyanlar, taşımak üzere yük ilgililerinden

DENİZ HUKUKU

teslim aldıkları eşyanın hiçbir zaman mülkiyetini devralmazlar, eşyanın sahibi ve maliki olmazlar. Örnek vermek gerekir ise, konteyner ile otomobil taşınacağı zaman, taşıyanlar hiçbir zaman konteynere yüklenen bu otomobilin sahibi olmazlar, otomobilin mülkiyetini üzerlerine geçirmezler. Bu noktada basit bir mantık yürütüldüğünde de, eğer taşıyanlar taşımak üzere teslim aldıkları eşyanın mülkiyetini de devralarak eşyanın sahibi ve maliki olsalardı, bu eşyayı tahliye limanında veya teslim yerine alıcılarına teslim ettiklerinde mal bedelini de yük alıcısından bizzat kendileri tahsil edecekler idi. Devam ile, eğer taşıyanlar taşımak üzere teslim aldıkları eşyanın mülkiyetini de devralarak eşyanın sahibi ve maliki olsalardı, eşya üzerinde diledikleri gibi tasarruf hakkına sahip olacak, eşyayı navlun sözleşmesine bağlı olmaksızın istedikleri yere ve kişiye teslim edebilecek, eşyayı kullanabilecek, navlun sözleşmesinin tarafları olan “Taşıtan” ve “Yükleten” sıfatlarını haiz tarafın talimatları ile de bağlı kalmayacaklar idi. Oysa deniz ticaretinde taşıyanlar hiçbir zaman yük alıcılarından herhangi bir mal bedeli tahsil etmedikleri gibi, taşıdıkları eşya üzerinde malik sıfatıyla tasarruf hakları da bulunmamakta, navlun sözleşmesi ile taşımanın tarafları olan “Taşıtan” ve “Yükleten”

sıfatlarını haiz tarafın talimatları ile de bağlı kalmaktadırlar. Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, denizyolu ile eşya taşıyarak limanlara, geçici depolama yeri işletmecilerine yük getiren taşıyanlar hiçbir zaman ve hiçbir şart altında malik sıfatı ile “Eşya Sahibi” değildirler. Diğer bir yön itibarı ile de eşyanın hiçbir zaman gümrük idareleri nezdinde ithalatçısı ve ihracatçısı konumunda olmayan taşıyanların zaten eşyanın sahibi olabilmesi de söz konusu değildir. Kaldı ki özellikle konteyner taşımacılığında taşıyanlar -istisnai durumlar haricinde- konteynerin içinde hangi eşyanın olduğunu, eşyanın halini, vaziyetini, ölçüsünü, tartısını dahi bilmemekte, kapalı ve mühürlü olarak yük ilgisinden teslim aldıkları konteynerleri yine kapalı ve mühürlü olarak taşıyarak alıcısına da aynı şekilde kapalı ve mühürlü olarak teslim etmektedirler. Gemi acentelerine gelindiğinde ise, zaten taşıyanların hiçbir zaman eşya sahibi olmadığı düşünüldüğünde, taşıyanların temsilcisi konumunda olan ve taşıyanlar nam ve hesabına aracılık hizmeti veren acentelerin de eşya sahibi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Nitekim gemi acenteliğinin usul ve esaslarını belirleyen 05.03.2012 tarihli ve 28224 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan Gemi Acenteleri Yönetmeliği madde 4/e gemi

acentesini “Yaptıkları anlaşmalarla gemi sahibi gerçek veya tüzel kişiler ile kaptan, işleten veya gemi kiralayanın nam ve hesabına hareket eden ve üçüncü kişi ve kuruluşlara karşı bunların haklarını koruyan, bu çerçevede yaptıkları iş ve işlemlerde kendi kusurları dışında sorumlu tutulamayan, anlaşmadaki kişi veya kuruluş” olarak tanımlamış olmakla, gemi acentelerinin kendi mesleki faaliyetlerinde yapmış oldukları kusurları dışında sorumlu tutulamayan kişi ya da kurum olarak tanımlamıştır. Hali ile geçici depolama yeri işletmecileri tarafından imha yoluyla tasfiye edilen yüklerin imha masraflarının yine geçici depolama yeri işletmecileri tarafından acentelerden talep edilmesi mümkün değildir.

Yapılan bu değerlendirmeler neticesinde, denizyoluyla ithal edilerek yurda getirilen ve gemiden tahliye edildikten sonra geçici depolama yeri işletmecilerine (liman işletmeleri) tevdi edilen yüklerin süresi içinde gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulmaması nedeniyle bu yüklerin imha yoluyla tasfiye edilmesi durumunda, eğer var ise imha masraflarının geçici depolama yeri işletmecileri tarafından karşılanması ve akabinde ödenen bu masrafların yine geçici depolama yer işletmecileri tarafından gerçek muhatapları olan eşya sahiplerine rücu edilmesi gerekecektir.